

NYHEDSBREV

Tema:

Socialt bedrageri

– hvad må man, og hvad må man ikke?

DSR MENER

Hver gang vi hos DSR får henvendelser fra borgere, hvor kommunen har sået tvivl om deres status som enlige forsørgere, har vi været chokerede over, hvilken behandling borgerne er blevet udsat for. Chokerede over det magtmisbrug, der finder sted i jagten på ekstra kroner til kommunekassen. Som vi vil vise i denne udgave af nyhedsbrevet, bliver uskyldige borgere behandlet som forbrydere, og helt elementære forvaltningsretlige regler bliver brudt. Regler, der netop er til for at sikre borgerne imod magtudøvelse fra systemet.

Kommunens brud på de forvaltningsretlige regler i behandlingen af nogle af disse sager er ét problem. Et andet problem er den omvendte bevisbyrde. Kommunen skal blot sandsynliggøre, at der er tale om, at borgeren ikke reelt er enlig, og så er det op til borgeren at bevise sin uskyld. Er der tale om, at kommunen kan sandsynliggøre, at borgeren har gjort det bevidst, vil borgeren skulle betale ydelsen tilbage med tilbagevirkende kraft, og der vil ske en politianmeldelse af borgeren. Er der tale om, at kommunen kan sandsynliggøre, at borgeren ubevidst har modtaget tilskud som enlig forsørger, vil der "blot" være tale om at skulle betale ydelsen tilbage med tilbagevirkende kraft. Det er det, man kalder "uagtsomt socialt bedrageri", eller det, som vi ville kalde en fejludbetaling.

Et tredje problem er den lovgivning, der er på området. Både eksperter, borgere og kommunernes kontrolgrupper har givet udtryk for, at reglerne er utidssvarende, forvirrende og uklare. Dette kan aldrig være et godt udgangspunkt for retssikkerheden. Hos DSR har vi meget svært ved at forstå, hvordan et område, der kan have så store konsekvenser for borgerne, kan tage udgangspunkt i så uklare regler, der fortolkes forskelligt landet over.

I princippet handler det om, hvorvidt man lever i et ægteskabslignende forhold, og det er netop definitionen af dette, der er uklarhed omkring. I praksis mener vi, at det blot burde være et spørgsmål om økonomi. Der er alt for meget fokus på, hvorvidt borgeren er enlig eller ej og ikke så meget på, hvorvidt borgeren er den enlige forsørger af sine børn. Hvis den pågældende borger bor alene og er den eneste, der betaler for forsørgelsen af sit barn, kan vi ikke se, hvilken relevans det har, om borgeren har fået en ny kæreste, hvor tit de ses, eller hvor mange gange om ugen, de har sex. Vi kan heller ikke se, hvilken relevans det har, at fx børnenes far engang i mellem besøger børnene i deres faste hjem hos deres mor, så længe han ikke bidrager til forsørgelsen. Det eneste spørgsmål, der efter vores mening har relevans for sagen, er, om borgeren er alene om stå med de økonomiske omkostninger eller får et økonomisk bidrag fra den anden forælder eller af den nye kæreste.

Både den tidligere og nuværende regering har udvist berøringsangst i forhold til at præcisere de gældende regler. De er bange for, at der er mindre snyd, der bliver opdaget. Til gengæld er de ikke bekymrede over, at denne berøringsangst medfører, at stadig flere borgere, der intet har gjort forkert, behandles som forbrydere. Vi ved, at der er borgere i det danske samfund, der bevidst snyder. Og vi mener kun, det er rimeligt, at disse borgere skal tilbagebetale de ydelser, de har snydt sig til. Men det er ikke rimeligt, at vi som samfund er så fokuserede på at "fange" de få, der snyder, at vi bliver ligeglade med, om denne jagt rammer de mange "retskafne" borgere. Og det er ikke rimeligt, at vi i jagten på de få, der snyder, tilsidesætter retssikkerheden hos samtlige enlige forsørgere.

Katharina Jespersen
Daglig leder

Tak til alle vores bidragsydere:

AARHUS
A. Hertzums Vej 2
8000 Aarhus C
Tlf: 70 22 93 30

BORNHOLM
Store Torv 1
3700 Rønne
bornholm@socialeretshjaelp.dk

KØBENHAVN
Bragesgade 10, 2
2200 København N
Tlf: 35 81 82 10

www.socialeretshjaelp.dk
www.gaeldskompaniet.dk

DSR Nyhedsbrevs redaktion:

Lone Munkeskov Hansen
Journalist

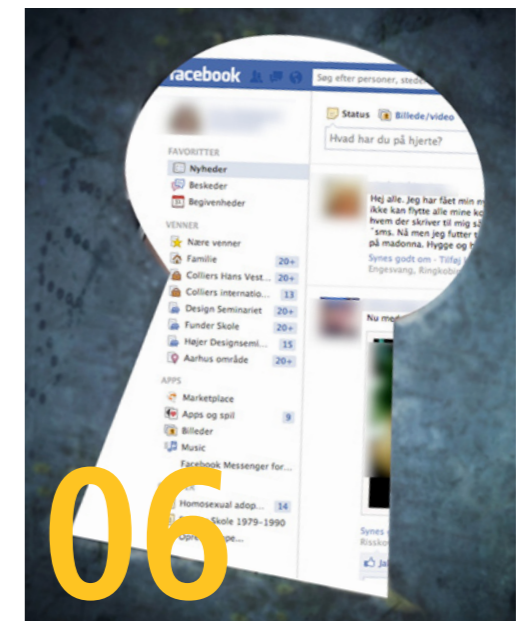
Jacob Vestervig
Journalist

Mikkel Hesselbæk Andreasen
Politisk konsulent, DSR

Iben Sand Olesen
Politisk konsulent, DSR

Anne Lei Jacobsen
Politisk konsulent, DSR

Layout:
Trine M. Grentzmann
Grafiker
Jacob Vestervig
Journalist

TEMA | SOCIALT BEDRAGERI

04 Enlige mødre ved ikke, hvad de må og ikke må

Ekspert opfordrer til forenkling af forældede regler

06 "Vi er mange, der holder øje med dig"

Læs om en kommunes "forhør" af enlig mor

08 KL er ikke selv i tvivl om reglerne

...men efterlyser ensartet fortolkning

09 Vejledning frem for kontrol

I Fredericia Kommune sættes på vejledning via video

10 Dyneløfteri stempler borgerne som bedragerer

Enhedslisten ønsker en retssikkerhedskommission

ANDET

11 Kæmper sammen med de udsatte

Portræt af Line Barfod

12 Kort nyt

...Og alt det andet

Enlige mødre ved ikke, hvad de må og ikke må

Når enlige mødre beskyldes for socialt bedrageri, er det ofte på grund af forældede begreber og en usund kultur i kommunernes kontrolgrupper.

Af Mikkel Hesselbæk Andreassen og Jacob Vestervig

Ifølge Danmarks Statistik bor godt 140.000 kvinder alene med deres børn i dagens Danmark.

Hvorvidt, disse kvinder reelt kan betragtes som enlige forsørgere, afgøres af et begreb, der stammer fra "Lov om ægteskabets retsvirkninger", formuleret i starten af 1900-tallet, hvor der fandtes meget anderledes familiemønstre og normer end i dag.

Ifølge loven kan man ikke betragtes som reelt enlig forsørger, hvis man lever i et ægteskabslignende forhold. Begrebet dækker over et samlivsforhold, der kan sidestilles med ægteskab, hvor parterne "gennem kontante bidrag, arbejde i hjemmet eller på anden måde bidrager til den fælles husførelse". Dermed er det morens adfærd med faren eller en eventuel ny kæreste, der er afgørende for, om hun kan betragtes som reelt enlig og dermed er berettiget til ekstra økonomisk støtte til at forsørge sit barn.

Men hvad forældre med fælles børn, der ikke længere bor sammen, eller enlige forældre med en ny kæreste, præcist må og ikke må, kan ikke tydeligt tolkes ud fra begrebet ifølge lektor i jura ved Aalborg Universitet, Nina Von Hielmcrone, der har specialiseret sig i dansk socialret.

"Man skal finde ud af, hvad man i dag mener med begrebet ægteskabslignende forhold, og hvordan det forholder sig til folk, der har fælles børn," siger hun.

Problem for retssikkerheden

I dag beskyldes enlige mødre ofte for at være sociale bedragere, fordi de ifølge kommunerne modtager forskellige økonomiske ydelser, de ikke er berettigede til. At begrebet om ægteskabslignende forhold ikke er tidssvarende, er ifølge Nina Von Hielmcrone en væsentlig del af forklaringen på de mange sager, og hun mener, det er et problem for retssikkerheden.

"Der er tale om så stor rets-usikkerhed om de her spørgsmål, at man er nødt til

at lave lovgivningen om, så den er mere håndterlig både for kontrolgrupperne og for befolkningen. Folk føler sig totalt rundt på gulvet med hensyn til, hvad de må, og hvad de ikke må," konstaterer hun.

Nina Von Hielmcrone tilføjer, at det store antal af sager også skyldes, at borgernes normer for en "normal" tilværelse ikke altid stemmer overens med de normer, der er på det enkelte kommunkontor. Dermed også i de såkaldte kontrolgrupper, som langt de fleste kommuner har oprettet for at sikre, at borgerne ikke får uberettigede midler fra det offentlige.

Der skal handling til

Nina Von Hielmcrone opfordrer til, at myndighederne stopper deres gentagne kampagner under overskrifter som "Til kamp mod socialt bedrageri" og i stedet grundigt overvejer, hvordan man sikrer overensstemmelse mellem regler og begreber samt gør det mere klart for både myndighederne og borgerne, hvad begreberne dækker over.

Nogen let opgave bliver det sandsynligvis ikke. Men på trods af politikernes angivelige berøringsangst med emnet opfordrer Nina Von Hielmcrone til handling:

"Der skal nedsættes et udvalg. Man er nødt til at tænke det meget, meget grundigt igennem."

Dog mener hun, der sagtens kan foretages positive ændringer, inden et sådant udvalg bliver færdigt med at tænke – både hvad angår kontrolgruppe-medarbejdernes faglighed og den kultur, der findes i grupperne:

"For det første er det tiltrængt, at de bliver efteruddannede i, hvad det egentlig er, de skal lave, hvad de må lave, og hvad det er, der ligger i begreberne. Og dernæst, at de så også får ændret deres kultur. Der er kommet en kultur i kontrolgrupperne, som er usund, og som bevirker, at de dyrker nogle vrangforestillinger om, hvad de

egentlig kan bruge som dokumentation for, at der foreligger samliv."

Kulturen opmuntres af, at kommunerne har et betragteligt økonomisk incitament til at afsløre sociale bedragere ifølge Nina Von Hielmcrone:

"Man kan se i diverse avisskriverier, at nu har den og den kommune sparet så og så mange penge, og at kontrolgrupperne er en god investering. Det vil sige, at fokus ikke bliver at nå frem til et korrekt resultat, men i stedet at fange så mange som muligt."

TILSKUD TIL ENLIGE FORSØRGERE: (2012)

Ordinært børnetilskud: 1276 kr. i kvartalet pr. barn.
Ekstra børnetilskud: 1300 kr. i kvartalet uanset antal børn.
Begge beløb er skattefrie.

Hvis den enlige forsørger samtidig er studerende modtages et SU-forsørgertillæg på 5662 kr. pr. måned før skat.

Der kan også søges om økonomisk friplads i daginstitution o.l., hvilket betyder en besparelse på mellem cirka 2000 og 4000 kr. om måneden.

Desuden kan den enlige forsørger få forhøjet sin boligsikring. Et eksempel: Forsørger med et barn i 70 kvadratmeter stor lejlighed med en husleje på 5000 kr. om måneden og 180.000 kr i årlig indtægt:
Boligsikring som enlig forsørger: Ca. 2500 kr pr. måned – skattefrit.
Boligsikring med samlever med samme indkomst: 0 kr.

Alt i alt kan der i dette regnestykke for en enlig forsørger opnås en ekstra månedlig indtægt/besparelse på omkring 10.000 kr.

HVORNÅR ER MAN IKKE ENLIG FORSØRGER?

Man er ikke enlig forsørger, hvis man både har et ægteskabslignende forhold til en anden person, og hvis den pågældende anden person bidrager til den fælles husførelse. Kommunen skal kunne sandsynliggøre, at begge forhold gør sig gældende, hvis den fratager personens tilskud, fordi den vurderer, at vedkommende alligevel ikke er reelt enlig og derfor ikke berettiget til tilskud som enlig forsørger.

Den enkelte kommune lægger blandt andet vægt på følgende elementer i sin afgørelse vedrørende den enlige forsørgers partner:

- Om han/hun bringer og henter børnene til og fra daginstitutioner
- Om han/hun køber ind for partneren med børnene
- Om han/hun overfører penge til den enlige partnerens konto
- Om han/hun vasker op og gør rent i den partnerens hjem
- Om han/hun opholder sig i partnerens hjem
- Om han/hun tager på ferie med partneren
- Om han/hun har sine personlige ejendele i partnerens hjem

Se mere på www.dinretshjaelp.dk

“Vi er mange, der holder øje med dig”

En times “afhøring” uden oplysning om retten til en bisidder. En time med beskyldninger og trusler og nærgående spørgsmål om økonomi, sexliv og Facebook-aktiviteter. Det oplevede en mor, der tre måneder tidligere havde erklæret sig som enlig forsørger.

Af Jacob Vestervig

Et uskyldigt udseende brev fra kommunen i postkassen. En indkaldelse til en ‘afklarende samtale omkring dine bopæls-/samlivsforhold’.

Louise var chokeret og forstod ikke helt, hvad indkaldelsen gik ud på. Hun var sikker på, hun ikke havde gjort noget forkert, men følte sig alligevel anklaget. Og det havde hun god grund til.

Louise er 45 år og bor i en mindre kommune et sted i Danmark. Hun er fraskilt og har to børn på henholdsvis 20 og 17 år. Der er fælles forældremyndighed over børnene, hvoraf den yngste stadig bor hjemme og har folkeregisteradresse hos Louise.

Derfor er Louise i lovens forstand enlig forælder og har ret til ordinært samt ekstra børnetilskud på i alt omkring 2600 kroner i kvartalet. Det kræver dog, at hun ikke bor sammen med en kæreste eller lever i et ægteskabslignende forhold, hvor parterne er fælles om økonomien.

Louise har en kæreste. De har boet sammen, men er flyttet fra hinanden, da kæresten og sønnen ikke kom for godt ud af det med hinanden. Parret er dog fortsat kærestere, men har hver deres helt egen økonomi, og Louise forsørger selv sin søn. Derfor forstod hun ikke, hvorfor hun pludselig i begyndelsen af 2012 skulle indkaldes til et møde om sin status.

“Jeg fandt ud af, hvem en af personerne, jeg skulle til møde med, var, og hende kendte jeg i forvejen – og kun for noget godt. Men jeg havde det alligevel meget dårligt inden mødet, for jeg lider nemlig af panikangst,” fortæller Louise, der her i uddrag fortæller, hvordan “mødet” hos kommunen ifølge hende foregik:

” I mødelokalet var en dame (DM) og en mand (MN).

Louise: “Ja, vi kender jo hinanden.”

DM: “Nå!”

DM henter en sagsmappe og lægger den på bordet.

DM: “Du er her, fordi vi ikke tror,

du er enlig forsørger. Vi ved rigtig meget om dig, Louise, og vi følger med i, hvad du laver – blandt andet på Facebook.”

Jeg var helt paf. De var så alvorlige og havde stramme miner. Jeg følte mig som en forbryder, der skulle have afsagt sin dom. Jeg forstod ikke det med Facebook, for jeg er 100 procent sikker på, min profil ikke er offentlig – det har den aldrig været. Så begynder de ellers at bombardere mig med beskyldninger.

DM: “Vi har holdt øje med din kærestes adresse, og din bil holder der ofte.”

Louise: “Ja, der er bedre hos ham, fordi min lejlighed ikke er så stor eller så hyggelig.”

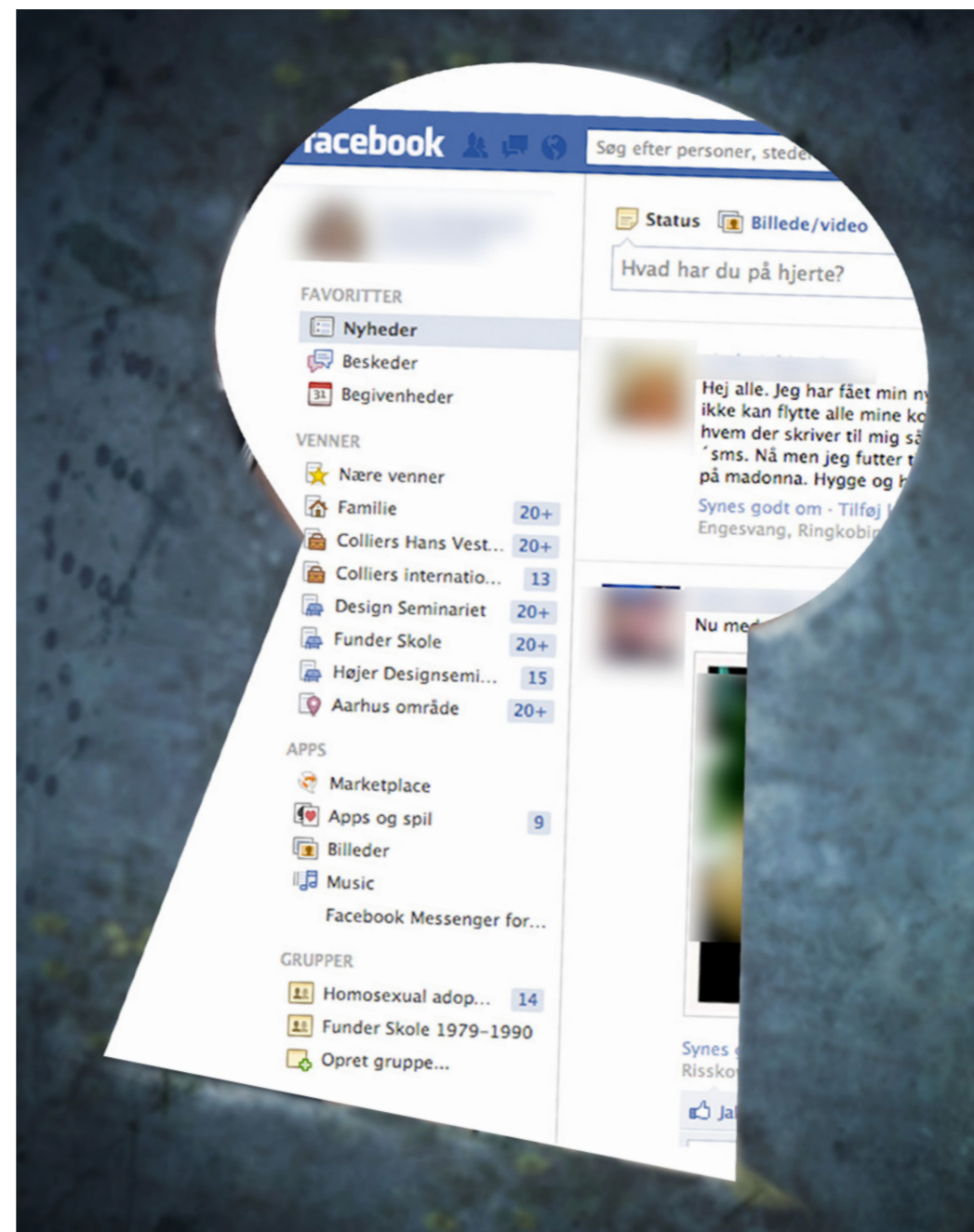
DM: “Det synes din søn da ellers, for han har da holdt fest der.”

Hun viste mig udskrifter fra min søns profil, hvor han danser med nogle af sine venner på bordet – kun iført underbukser. Jeg begyndte at græde, og det gjorde jeg stort set resten af “afhøringen”. Hun vidste alt om mig og stillede en lang række spørgsmål om mit privatliv, mens MN tog referat.

DM: “Det er selvfølgelig tilladt at have en kæreste, men overvej, om du ikke hellere skulle gifte dig... Hvordan vil du betegne dit sexliv med Anders? Hvor mange gange om ugen har i sex?... Hvorfor er I aldrig hos dig?... Hvad laver I hos Anders?...”

Sådan bliver hun ved, mens jeg bare tuder og tuder og prøver at svare på spørgsmålene. Jeg undskylder min gråd og forklarer hende om min depression, men hun fortsætter bare.

Manden afbryder ofte og stiller tilfælgsspørgsmål eller beder om min accept af svarene til referatet. Jeg skulle også vise udskrifter fra min bank, og der kunne de se, at der var nogle mindre overførsler mellem Anders og mig en gang i mellem. Jeg forklarede, at

det var fra, når vi spiste sammen, eller hvis jeg for eksempel havde købt nogle småting for ham.

Louise: “Kan I ikke fortælle mig, hvad jeg har gjort forkert? For hvis jeg har gjort noget, er jeg ikke klar over det.”

Men jeg kunne ikke få et svar. De eneste kommentarer, de havde til det,

var igen, at vi skulle flytte sammen eller gifte os. Til sidst bliver referatet læst op, men jeg hører slet ikke efter, så jeg godkendte det bare, og så var over en times forhør slut.

Louise: “Hvornår får jeg svar?”

DM: “Så hurtigt som muligt. Og du skal vide, vi er mange, der holder øje med dig.”

Sagen afsluttet – næsten

Efter mødet var Louise dybt frustreret og brugte det meste af natten på at græde. Dagen efter bestemte hun sig til at skrive en mail til kommunen, hvor hun undskyldte for at have grædt så meget og mere detaljeret forklarede om sin depression.

“Fire dage senere får jeg så et brev, hvor der stod, at jeg ikke skulle undskylde noget – sygdom har ikke indflydelse på kommunens afgørelser,” fortæller hun.

Kommunen skrev samtidig, at sagen nu var gennemgået, og at ud fra de nuværende oplysninger afsluttedes den uden konsekvenser for Louise.

“Og så lige til sidst stod der: Vi vil til enhver tid kunne genoptage sagen, hvis der kommer nye oplysninger. Tak for den! Nu ser jeg bare kameraer og folk alle steder og lever med nedrullede persienner.”

Ikke god forvaltningsskik

Louise tog kort efter kontakt til Den Sociale Retshjælp for at fortælle om sine oplevelser.

“Ud fra Louises referat, mener jeg klart, kommunen har overtrådt retningslinjerne for god forvaltningsskik,” siger leder af DSR’s juridiske rådgivningsteam, Sarah Juhlert.

“I dens indkaldelse henviser den godt nok til Forvaltningsloven, men den burde have skrevet, at Louise havde ret til en bisidder. Og den burde have forklaret, hvad det reelt var, Louise gik ind til – at det var en afhøring og ikke en samtale. Og så er det helt håbløst, at den oplyser, at der er mange, der holder øje med hende,” mener hun.

Sarah Juhlert forklarer videre, at det er okay, at kommunen bruger kommentarer eller lignende fra Facebook, så længe det er relevant for sagen.

“Og det er det bestemt ikke, når de bruger private billeder fra sønnens Facebookprofil, der intet har med Louises sag at gøre.”

– Hvad kunne kommunen have gjort anderledes?”

“Den kunne have været objektiv, det synes jeg er dens pligt. Medarbejderne skulle have mødt Louise med åbenhed og objektivitet

og dermed have givet hende en mulighed for at forklare sig. De havde jo dømt hende på forhånd. Og så skulle de kun have spurgt ind til relevante ting. Jeg synes for eksempel ikke, Louises sexliv er relevant. Man kan jo sagtens have et sexliv, selvom man er enlig forsørger. Jeg tænker, at de spurgte hende for at ryste hende lidt. Generelt har de bare ikke overholdt god forvaltningsskik, og det ville vi gerne have hjulpet Louise med at klage over, men det havde hun ikke lyst til.”

Danmark eller Sovjet?

“Det er en lille kommune, så jeg er bange for, at nogle vil se sig endnu mere sure på mig og køre hetz på mig, hvis jeg klager,” lyder det fra Louise.

“I forvejen føler jeg, at der hele tiden er nogle, der holder øje med mig, og jeg ved snart ikke, hvad jeg gør rigtigt og forkert. Jeg går til psykolog, får nervepiller og kan ikke sove om natten.

“Louise vil dog gerne fortælle sin historie til Nyhedsbrevet, så kommuner rundt i landet kan læse den, og dermed kan den måske gavne andre i en lignende situation.

“Det er jo KGB-agtige tilstande, og jeg kan ikke kende mit eget land længere. Jeg håber virkelig ikke, at andre skal opleve det samme, som jeg har gjort. Og måske finder man ud af, at der mangler helt klare regler for, hvad man må og især ikke må som enlig forsørger. Uanset hvad har jeg i hvert fald ikke bevidst prøvet at snyde mig til noget som helst.”

“Louise” og “Anders” er opdigtede navne, da Louise ønsker at være anonym af hensyn til sin omgangskreds og sin situation. Deres virkelige navne og hjemstedskommune er kendt af redaktionen.

Da Louise vil være anonym, har det ikke været muligt at få bekræftet hendes oplevelser via referat fra mødet eller via udtalelser fra den pågældende kommune.

KL er ikke selv i tvivl om reglerne

På trods af kritik fra Ombudsmanden afviser Kommunernes Landsforening, at samlivsbegrebet skulle være svært at forstå. Den efterlyser dog klarere retningslinjer for en ensartet fortolkning.

Af Mikkel Hesselbæk Andreasen og Anne Lei Jacobsen

Ombudsmanden kom i april måned med en udtalelse om, at landets 98 kommuner skal overholde regler i kampen mod socialt bedrageri.

Det skete efter en sag, hvor en anonym anmeldelse om socialt bedrageri førte til, at en kvinde fik ændret sin status fra "reelt enlig" til, at hun "levede i et ægteskabs-lignende forhold". Det betød, at kvinden mistede ret til en række sociale ydelser og desuden skulle tilbagebetale ydelser, som hun allerede havde fået udbetalt. Ifølge Ombudsmanden var sagen ikke blevet tilstrækkeligt undersøgt af kommunen:

"Myndigheden skal nøje vurdere, om faktuelle oplysninger er korrekte, og hvad der i givet fald kan konkluderes på grundlag af dem. Det er et vigtigt princip. I denne sag

havde myndighederne ikke tilstrækkeligt grundigt overvejet, om kvindens forklaring faktisk kunne være rigtige," sagde Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen.

Chefkonsulent i Kommunernes Landsforening (KL), Charlotte Munksgaard, lægger dog ikke noget særligt i kritikken fra ombudsmanden:

"Det, der påpeges i denne sag, er ikke noget særegent for området. Det er helt almindelige forvaltningsmæssige principper, der peges på. Det er klart, at der sker fejl i nogle sager, og kommunerne kunne sikkert gøre mere. Men når man ser på statistikkerne, kan man se, at kommunerne vinder langt de fleste sager."

Hun henviser dermed til, at kommunerne får medhold i de fleste sager, hvor borgere klager over kommunernes afgørelser til Det Sociale Nævn, der behandler klager fra borgere i sager om socialt bedrageri.

Charlotte Munksgaard understreger dog, at kommunerne skal være meget agtpågivende i disse sager, da der er meget på spil for de berørte borgere.

Svært at se den røde tråd

Nina Von Hielmcrone, der er lektor ved Aalborg Universitet og ekspert i socialret, har påpeget, at det regelsæt, der findes på området, er forældet og består af en række uklare begreber, som bør præciseres og opdateres.

Charlotte Munksgaard fra KL er dog ikke selv i tvivl om, hvad der ligger i samlivsbegrebet, og hvad man må og ikke må som enlig forsørger. Hun understreger dog, at mange kommuner har svært ved at se en linje i afgørelser fra Det Sociale Nævn. Så selvom kommunerne selv synes, det er lige til at forstå, hvordan loven skal tolkes, bliver deres arbejde kompliceret af, at de sociale nævn tolker loven forskelligt. Derfor mener hun, der er behov for klarere retningslinjer på området.

"Hvorvidt lovgivningen matcher tidens trend i forhold til familiemønstre er i denne sammenhæng ikke KL's anliggende. Det handler om, at kommunerne skal være sikre på, hvordan gældende ret skal fortolkes."

Charlotte Munksgaard oplyser, at KL derfor har anmodet Beskæftigelsesministeriet om, at der kommer tydeligere retningslinjer omkring samlivsbegrebet.

Vejledning frem for kontrol

Af Mikkel Hesselbæk Andreasen og Anne Lei Jacobsen

Forebyggende indsats vil på langt sigt betyde udbetaling af færre ydelser.

Det mener man i Fredericia Kommune, hvor vejledning på video er i støbeskeen.

Kontorchef i Borgerservicecenteret i Fredericia, Stephan Klavsén, er enig med flere eksperter i, at reglerne omkring samlivsbegrebet er uklare. Men han mener også, det er umuligt at lovgive om:

"Der er jo blevet råbt og skreget efter klare regler for dette her i 20 år, men man må også bare erkende, at familier er komplekst opbyggede i dag. Der er jo mine og dine og hinandens, og der er ikke to sager, der er ens. Og det, tror jeg, er årsagen til, at de regler ikke er kommet," siger han.

I relation til problematikken, KL bringer på banen om en linje i afgørelser fra de sociale nævn, siger Stephan Klavsén:

"Strukturen i Ankestyrelsen er jo, at der er sociale nævn mange steder i Danmark. Hvis vi orienterer os om en tidligere afgørelse fra for eksempel København, når vi overvejer, hvordan en specifik sag fra vores område vedrørende socialt bedrageri skal håndteres, kan der opstå problemer. For det kan det godt være, at Det Sociale Nævn i vores område tænker anderledes. Og når det er forskelligt, hvordan de lokale nævn tolker gældende ret, er det en udfordring at gennemskue en linje, og derfor taber vi da også sager."

Videovejledning

Netop fordi reglerne er uklare, mener Stephan Klavsén, det er vigtigt, man i tilgangen til borgeren husker på, at det for manges vedkommende skyldes uvidenhed, hvis de uberettiget har modtaget ydelser

som enlige forsørgere. Derfor har man i Fredericia kommune i de seneste år i højere grad haft fokus på vejledning frem for kontrol:

"Vi har haft medarbejdere på uddannelse i digitale muligheder – for eksempel video i forhold til vejledningsdelen – og vi er ved at producere en sådan for at se, om det har en effekt. For vores oplevelse er, at mange af de mennesker, som bliver fanget i det her, ikke er så bogligt stærke og dermed har svært ved at læse og forstå de vejledninger, som hidtil hovedsageligt har været på skrift. Det er dér, mange går døde, tror jeg."

Stephan Klavsén mener, man i højere grad bør satse på en forebyggende indsats i kommunerne, selvom det i første omgang kan medføre, at der inddrives færre midler.

"Dér bør man være tålmodig, for med tiden vil det give positivt udslag i form af færre udbetalinger af ydelser," mener han.

OM DET SOCIALE NÆVN

Hvis man som borger er uenig i en afgørelse truffet af kommunalforvaltningen, kan man klage til et af de sociale nævn i landets fem statsforvaltninger. De sociale nævn er en del af Ankestyrelsen og kan ifølge Retssikkerhedslovens §69 efterprøve sager retsligt.

Dermed er det også det sociale nævn, der behandler borgers klager i sager, hvor kommunerne beskylder borgere for socialt bedrageri.

SAMLIVSBEGREBET – HVORNÅR ER MAN REELT ENLIG?

Det samlivsbegreb, som sager om socialt bedrageri afgøres på baggrund af, stammer fra "Lov om ægteskabets retsvirkninger", der er formuleret i starten af 1900-tallet.

Ifølge loven kan man ikke betragtes som reelt enlig forsørger, hvis man lever i et ægteskabslignende forhold. Begrebet dækker over et samlivsforhold, der kan sidestilles med ægteskab eller registreret partnerskab, hvor parterne "gennem kontante bidrag, arbejde i hjemmet eller på anden måde bidrager til den fælles husførelse".

Dyneløfteri stempler borgerne som bedragere

Borgernes retssikkerhed krænkes i et stigende antal sager. Det skal en social retssikkerhedskommission lave om på, hvis det står til Enhedslisten.

Af Anne Lei Jacobsen

I foråret fremsatte Enhedslisten beslutningsforslag om nedsættelse af en social retssikkerhedskommission.

Formålet med retssikkerhedskommissionen er at få klarhed over retssikkerhedsmæssige problematikker på det sociale område, herunder problematikker i forbindelse med ydelsen for enlige forsørgere.

Kommissionen skal desuden udvikle konkrete tiltag, der kan bidrage til at højne retssikkerheden og til at afhjælpe de uensigtsmæssige forhold, der identificeres.

Beslutningsforslaget blev fremsat af partiet allerede i 2007, og igen i 2009, med opbakning fra både SF, S og R, men bortfaldt grundet modstand fra VK-regeringen.

Når Enhedslisten vælger at genfremsætte beslutningsforslaget netop nu, skyldes det ifølge socialordfører Finn Sørensen, at:

”Vi hører om flere og flere sager, hvor borgerens retssikkerhed er blevet brudt – særligt de her sager omkring dyneløfteri. Det har store konsekvenser for borgeren, når kommunen starter disse sager. Der er både økonomiske konsekvenser, og så bliver borgeren også stemplet som socialbedrager i lokalområdet.”

Finn Sørensen mener, at stigningen i antallet af sager, hvor borgernes retssikkerhed krænkes, kan skyldes, at kommunerne er pressede økonomisk. Det går især ud over borgere, der ofte i forvejen er marginaliserede eller vanskeligt stillede, fordi det netop er denne gruppe, der modtager sociale ydelser og dermed gøres til genstand for kontrol og krav. Derfor er det ifølge Enhedslisten vigtigere end nogensinde, at der nedsættes en kommission til at forsvare borgernes retssikkerhed og samtidig udvikle initiativer, der kan højne den.

Det er borgerne, der skal sikres

Beslutningsforslaget indeholder 13 punkter,

der ifølge Finn Sørensen skal sikre nogle konkrete initiativer:

”Spørgsmålene er mere specifikke, end de plejer at være i en kommission, fordi vi vil have konkrete løsninger under hvert punkt og ikke bare generelle anbefalinger,” siger han.

Et af de områder, som Enhedslisten finder problematisk, er, at kommunerne ikke skal bevise, at borgeren har gjort sig skyldig i socialt bedrageri, men blot sandsynliggøre det:

”Vi mener særligt, at den omvendte bevisbyrde er et problem – at det er borgeren, der skal bevise sin uskyld, og at borgeren ikke kan få at vide, hvornår man er enlig forsørger,” forklarer Finn Sørensen

Han mener samtidig, at reglerne for, hvornår man er berettiget til ydelsen, bør gøres klarere. Han fastslår desuden, at det er et problem, at kommunerne kan anke afgørelsen, hvis Det Sociale Nævn mener, at kommunens afgørelse er forkert. At det ingen konsekvenser har for kommunen, hvis borgeren får medhold, kritiseres også af Finn Sørensen.

”Systemet er der for at sikre borgeren og ikke kommunerne,” konstaterer han.

■

BESLUTNINGSFORSLAG

Beslutningsforslaget indeholder 13 punkter, som Enhedslisten mener, en social retssikkerhedskommission bør undersøge. Herunder bl.a.:

BEVISBYRDEN. En redegørelse for fordele og ulemper ved omvendt bevisbyrde (systemet skal bevise, at det har ret, frem for at borgeren skal bevise, at der er begået fejl) både i klagesystemet og ved domstolene i sociale sager.

UAGTSOMT SOCIALBEDRAGERI. En evaluering omkring, hvordan loven om uagtsomt socialbedrageri har virket i praksis og en vurdering af, om bestemmelsen bør ophæves, fordi grundlaget for at anvende den (reglerne for ydelsen) er for usikkert.

REGELFORENKLING OG EVENTUEL SOCIALVEJLEDNING. Et kig på, om der kan ske regelforenkling på nogle områder, og om det vil være muligt at udarbejde en socialvejledning, der kan bruges af både sagsbehandlere og borgere.

AFSKAFFELSE AF MYNDIGHEDERNES RET TIL ANKE. Ofte får borgeren i første klageinstans medhold, men kommunen er utilfreds med afgørelsen og går videre med sagen til næste instans. En overvejelse omkring, om denne ret skal afskaffes.

Kæmper sammen med de udsatte

Uanset egen titel er hendes fokus at hjælpe socialt udsatte til ordentlige rammer. Mød Enhedslistens tidligere folketingsmedlem Line Barfod.

Af Lone Munkeskov Hansen

I den for dørene hos advokatfirmaet i København, hvor Line Barfod arbejder som jurist, står en buket vilde blomster i gule, blå og lyserøde nuancer. Måske er det ikke tilfældigt. I hvert fald kæmper firmaet for, at samfundet skal kunne rumme alle – noget som Line Barfod kan stå inde for:

”Udgangspunktet for mit arbejde er mennesker. Og de udsatte har vi en særlig forpligtelse overfor – om det så gælder hjemløse, arbejdsløse eller mennesker, der har været udsat for overgreb eller misbrug. Her er det vigtige at ændre på rammerne og ikke menneskerne, så de kan få det godt.”

Født ind i politik

”Allerede da jeg lå i min mors mave,” svarer Line Barfod på spørgsmålet om, hvornår hun gik ind i politik.

Hun mener, det var forudbestemt, fordi hendes mor, som var politisk aktiv, videregav sin interesse og sit engagement.

Som blot 20-årig blev Line formand for Fælles Kurs Ungdom, og derfra fortsatte hun på jurastudiet året efter.

”Jura er et fag, der kan bruges til mange ting. Til forandring i samfundet og for det enkelte menneske, og det var derfor, jeg valgte den vej,” fortæller hun og uddyber, at det aldrig har været pengene, der drev hende, men i stedet den særlig forpligtelse over for udsatte i samfundet.

Under studiet var Line Barfod aktiv for Studenterrådets studiegedsrådgivning og senere også hos Boligfonden for enlige mødre.

”God rådgivning om gæld kan hjælpe. Og 100 kroner ekstra om måneden betyder rigtig meget for folk med dårlig økonomi.”

Tiden som gældsrådgiver blev indi-

rette grunden til, at Line Barfod endte i Folketinget for Enhedslisten. Da andre politikere ville skære i ydelserne til de mest udsatte, påpegede hun, at det ville have stor betydning for de dårligt stillede. Ti år blev det til i Folketinget - 2001 – 2011.

Væk med fordommene

Line Barfod har aldrig forstået, hvorfor nogle ser ned på mennesker med sociale problemer.

”Befolkningen har lave tanker om mennesker med sociale problemer, men hvis et menneske har et fysisk handicap såsom et mistet ben, giver man dem en kørestol. Den forskel har jeg aldrig forstået. Ingen børn vokser jo op og tænker, at de gerne vil være hjemløse.”

Det handler for Line Barfod om at kæmpe for borgernes rettigheder sammen med dem – ikke på vegne af dem. Og så skal fordomme kommes til livs med viden.

”Folk skal møde de enkelte mennesker personligt eller præsenteres for dem for ikke at lade sig forføre af mediernes fremlægning af de udsatte. Når man laver en rundspørge i samfundet om for eksempel strafudmåling, viser det sig, at folk vil straffe mildere, hvis de bliver præsenteret for de konkrete mennesker, der har begået forbrydelsen. Og det gør sig gældende med alle mennesker.”

De udsatte bliver retsløse

I kommunernes håndtering af sager om socialt bedrageri, mener Line Barfod også, at fordomme spiller en stor rolle. Især fordommen om, at de berørte borgere snyder. Desuden påpeger hun, at de anklagede ofte føler sig magtesløse over for et system, der har dømt dem på forhånd. De klager sjældent og ved ikke, hvad deres ret er.

”Hvordan beviser man lige, at man ikke går i seng med sin eksmand? Det er umuligt at bevise, og derfor bliver man retsløs,” svarer hun på sit eget spørgsmål og konstaterer, at reglerne om, hvornår man er reelt enlig, er svære at gennemskue og derfor også at overholde. At man i dag kan man dømmes for uagtsomt socialt bedrageri er derfor dybt problematisk, mener hun.

”Problemet er også, at reglerne i Forældreansvarsloven, som opfordrer til samvær på trods af skilsmisse for børnenes

Line Barfod

skyld, er i direkte strid med reglerne for at være reelt enlig. Og at de sagsbehandlere, der håndterer sagerne, både bliver anklagere og dommere – og de er ofte resultatløse.”

Løsningen er at ændre lovgivningen:

”Hvis vi dropper ægtefælleafhængigheden, vil en stor del af sagerne blive løst af sig selv. Og så skal der være klare tilgængelige regler, som handler om pengestrømmen og ikke om et tidligere ægtepar, der spiser middag sammen. Og sagsbehandlere skal ikke være kontrolanter, men i stedet hjælpere, som borgerne kan have tillid til.”

Hvad har man ret til?

Ifølge Line Barfod har en stor del af befolkningen ikke mulighed for juridisk vejledning.

”Det undergraver demokratiet. Det bør være muligt at få at vide, hvad man har ret til, og her kommer retshjælp og gældsrådgivning ind i billedet.”

Hjælpen og rådgivningen, mener hun, vil skabe bedre rammer for de, der ikke har råd til at betale for juridisk bistand.

I efteråret kom der mere økonomisk støtte til at retshjælpe i Danmark, og for at støtte den slags arbejde blev Line Barfod i 2011 medlem af repræsentantskabet i Den Sociale Retshjælp

”Gældsrådgivning skal være kvalificeret, og i Den Sociale Retshjælp er rådgiverne ordentligt fagligt funderet. Det vil jeg gerne bakke op om og være med til at sikre i fremtiden.” ■

Nyt fra DSR

Af Iben Sand og Katharina Jespersen

WWW.DINRETSHJÆLP.DK

Efter fem års indsats er Den Sociale Retshjælp endelig blevet godkendt som tilskudsberettiget retshjælp af Civilstyrelsen. Det er igen vores projekt www.dinretshjaelp.dk, at denne bevilling er givet. Tidligere afslag har været forankret i et geografisk krav, hvor Civilstyrelsen mente, at der ikke var "plads" til flere retshjælpskontorer i Aarhus. Dette betød, at vi i juni 2011 blev nødt til at lukke vores åbne retshjælpsafdeling, da den ikke længere kunne finansieres.

Da vi i vores dagligdag stadig fik henvendelser fra borgere fra hele landet, der ønskede at få juridisk rådgivning og sagsbehandling, valgte vi igen at tage kampen op og søge som tilskudsberettiget retshjælpskontor i foråret 2012.

Vi valgte denne gang at tage udgangspunkt i et af vores selvstændige projekter, hjemmesiden www.dinretshjaelp.dk, der fungerer som en interaktiv, landsdækkende retshjælp. Denne hjemmeside er målrettet alle borgere, og derfor er der mulighed for både selv at orientere sig om juridiske problemstillinger på hjemmesiden, der er blevet omskrevet til et letforståeligt sprog, og mulighed for at tage kontakt til medarbejderne på www.dinretshjaelp.dk og få dem til at se på sagen.

Det har hele tiden været muligt at skrive en mail med juridiske spørgsmål, og med bevillingen kan vi nu supplere dette tilbud med muligheden for telefonisk kontakt og fysisk fremmøde på vores to kontorer i henholdsvis Aarhus og København. Efter sommerferien vil der være åben telefontid og mulighed for fysisk fremmøde på hverdage fra klokken

9 til 17 og to dage om ugen helt til klokken 19.

Det helt unikke ved www.dinretshjaelp.dk er derfor tilgængeligheden. Hvor andre retshjælpskontorer kun har begrænset åbningstid, både ved fremmøde, via telefonen og desuden lange svartider, så er vi ikke begrænset af åbningstider. Hjemmesiden har altid åben, og med en forventet svartid på 24 timer, kan borgerne få hjælp, når de rent faktisk har brug for den.

Vi glæder os rigtigt meget til at få spredt budskabet omkring www.dinretshjaelp.dk, og endelig at have midler til at hjælpe de borgere, som kommer til os med juridiske problemstillinger.

FODBOLD I LUNDTOFTEGADE

Vi har siden maj 2011 været tovholdere på, at der hver tirsdag har været mulighed for at spille fodbold for unge under 18 år fra boligområdet Lundtoftegade på Nørrebro. Det har været de unge selv, der har stået for at afholde træningen, og vi har så haft mulighed for at møde drengene og få en snak om, hvordan det går.

Vores lokalprojekt i Lundtoftegade har nu fået bevilget 25.000 kroner af Boligselskabet AKB til at afholde to fodboldstævner i sommeren 2012. Den Sociale Retshjælp har hjulpet drengene fra Lundtoftegade med at søge midler, men ideen er, at de selv i høj grad skal stå for planlægningen og afholdelsen af de to fodboldstævner. Formålet, med at inddrage de unge beboere i planlægningen af og deltagelse i stævnet, er at skabe et sammenhold,

der centrerer sig omkring en sportsbegivenhed. At de får en positiv oplevelse ved selv at have skabt et arrangement, hvor de kan se, at engagement og arbejde skaber glæde for både deltagerne og tilskuerne. Det samler desuden de medvirkende på tværs af generationer og sociale skel i området. Målet er at bygge et fodboldhold op for Lundens beboere, der bruger fodboldbanerne, så de kan deltage i andres turneringer om vinteren og komme ud blandt andre unge og måske blive motiveret til at starte i en rigtig fodboldklub

§ 18-TILSKUD

Den 5. juni fik vi tildelt 30.000 kroner i § 18-tilskud fra Aarhus kommune til resten af 2012.

Pengene skal bruges til at igangsætte aktiviteter, som er nødvendige, men som der ikke er plads til i det nuværende budget i Det Juridiske Rådgivningsteam. Først og fremmest vil de gå til at starte et større opsøgende arbejde i forhold til målgruppen, da vi oplever, at det er svært for mange at komme til os. Vi er derfor i gang med at lave aftaler med både Tre Ege og Østervang (to forsorgshjem i Aarhus) og Værestedet, som er et dagtilbud for socialt udsatte i Aarhus, om at besøge dem en gang om måneden ligesom det foregår i Fængselsrejseholdet.

Vi er meget glade for disse supplerende midler og ser frem til at starte de opsøgende aktiviteter efter sommerferien.

Nogle af vores mange ildsjæle:

Marie Louise Lauritzen er 25 år og læser jura på 10. semester på Aarhus Universitet. Hun har været frivillig hos DSR i Aarhus siden november 2010.

"Jeg startede, fordi jeg gerne ville have noget erfaring med jura og rådgivning i praksis. Jeg er glad for at være ved DSR, fordi jeg føler, at jeg gør en forskel for vores klienter. Jeg kan mærke, at det jeg gør, betyder noget for dem – det er vildt fedt. Derudover er der også det sociale aspekt, hvor der er mulighed for at lære andre studerende at kende, studerende, som jeg ikke ellers ville støde ind i via mit almindelige netværk – det betyder også meget for mig."

Katja Riedel er 22 år og læser jura på 6. semester på Aarhus Universitet. Hun har været frivillig hos Den Sociale Retshjælp i Aarhus siden september 2011.

"Min indrømmelse er nok, at jeg har været glad for mit arbejde, siden første dag jeg startede hos DSR. Baggrunden for mit drive finder jeg i den målgruppe, som DSR arbejder med. Denne målgruppe har stort set gennem hele mit liv haft min interesse. Personligt er det et spændende og givende arbejde i forhold til min personlige udvikling, at kunne hjælpe andre, som har brug for lidt hjælp til at komme videre i livet."

